

Erdoğan Tokmakçiođlu
ZURNA ÇALAN
KUŞ

ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATI
Öykü

Resimleyen: An-Su Aksoy

3. basım

CAN
ÇOCUK

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

Erdoğan Tokmakçiođlu
ZURNA ÇALAN
KUŞ

Resimleyen: An-Su Aksoy

Yayın Koordinatörü: İpek Şoran
Kapak ve İç Tasarım: Gözde Bitir
Tasarım Uygulama ve Dizgi: Yasemin Çatal
Düzeltili: Ebru Akkaş
Kapak Baskı: Azra Matbaası
İç Baskı ve Cilt: Özal Matbaası

1. Basım: 1992

3. Basım: 1000 adet, Şubat 2013

ISBN 978-975-510-351-8

© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 1992

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak
kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni
olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Can Sanat Yayınları Yapım, Dağıtım, Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 89 Faks: 252 72 33
www.cancocuk.com cancocuk@cancocuk.com

CAN
ÇOCUK

Bu kitabın sahibi:

Erdoğan Tokmakçiođlu

**Yazarın yayınevimizden çıkan
diđer kitapları:**

EBEMKUŞAđI

ÜLKEMDEN HAYVAN MASALLARI

1934'te Sarayköy'de (Denizli) doğdu. Edebiyata şiirle başladı. İlk öyküsü *Dolmuş*, Türk Dili Dergisi Öykü Yarışması'nda derece alınca (1953) öyküye yöneldi. *Çocuđun Biri* adlı öyküsü Dünya Gazetesi Yarışması'nda birincilik kazandı (1954). 1951'de ilk baskısı yapılan *Bütün Yönleriyle Nasreddin Hoca* adlı yapıtı yurtiçinde ve dışında geniş yankılar uyandırdı. Kültür ve Dışişleri Bakanlıklarının seçkisiyle yapıt, Bulgaristan'da *Gobrova-83 6. Uluslararası Biennali*'nde Türkiye'yi temsil etti.

ZURNA ÇALAN KUŞ

İçindekiler

- Borulu Gramofon, 7
Zurna Çalan Kuş, 13
Oyuncak, 17
Arı ile Karınca, 22
Boynuzlu Böcek, 25
Tilki ile Pire Ordusu, 28
Karaca ile Ördek, 32
Kedi Niçin Miyav Der?, 38
Kedi ile Köpek, 42
Güvercinler, 46

Borulu Gramofon

1930'lu yılların başlarıydı... Türkiye'de "Yılbaşı" yeni yeni kutlanmaya başlanmıştı. İşte, o yılbaşılardan birinde, babam, akşam eve kocaman bir kutuyla geldi. Çoluk çocuk babamın çevresini sardık. Herkes merakla sordu: "Nedir kutudaki?"

Babam, gözleriyle gülümseyerek, "Gramofon!" dedi.

"Gramofon" sözcüğünü nicedir duyuyorduk. Dahası, Beyoğlu'nda Bacer mağazasının vitrininde görmüştüm. Dört köşe bir kutuya kocaman bir boru çiçeği takılmıştı sanki... Kutunun ortasında yuvarlak, küçük bir değirmen taşı gibi şeyin üstü yumuşak, kadife gibi bir kumaşla kaplıydı. Ortasında da madeni, ufak bir çıkıntı vardı. Bunun üzerine plak denilen kara renkli, ortası delik, yuvarlak bir plaka yerleştiriliyor, sonra bükülmüş bir insan kolunu andıran, ucu

yuvarlak ve diklemesine bir iğne geçirilmiş kafa aşağı indiriliyordu. Kafa, aşağı iner inmez, önceden gramofonun zembereği bir kolla kurulduğundan, plak dönmeye başlıyor, iğne en dıştan başlayarak plak üzerindeki çiziklere değdikçe o dev boru çiçeğinden –ki şimdi çoğu kişi o çiçeğe gramofon çiçeği diyor– plaktaki şarkı, türkü, çalgı sesi çıkıyordu...

Babam, mukavva kutuyu özenle açtı. Gramofonu gene özenle masaya yerleştirip borusunu taktı. Karton kutulara yerleştirilmiş birkaç kocaman taş plak çıkardı. Plakların tam ortasındaki yuvarlak, renkli kâğıtlarda, oturmuş gramofon dinleyen sevimli bir köpek resmi ve “His Master Voice-Odeon Record” yazısıyla plaktaki şarkı ve şarkıyı söyleyenin adı yazılıydı. Babam, gramofonun zembereğini kurdu kolla... Başta dedemle babaannem, evdeki herkes, soluk almadan babamın yaptıklarını seyrediyorduk...

Sonunda babam, kolu şöyle hafifçe bir geri, sonra ileri itti; plak dönünce iğneyi plağın en dış ucuna hafifçe bıraktı. İlkten hafif bir cızırtı, ardından şu sesi işittik:

“Beşiktaşlı Hafız Kemal tarafından... Odeon Record... Ey Siyah Gözlü Kadın!”

Hafız Kemal’in okuduğu gazeli sonuna kadar çıt çıkarmadan dinledik... Plak bitince babaannem o dogulu şivesiyle “Vıııı,” dedi, “koca adamın sesini makinanin içine sokmuşlar!”

Gramofon, borulu gramofon, evimizden sonra

mahallede de bir numaralı konu, bir numaralı olay durumuna geldi. Evimiz günlerce gramofonu, o sihirli makineyi dinlemeye kelen konu-komşuyla dolup taştı... Gramofon, giderek bizden bir parça olup çıktı. Yazın Beşiktaş'taki evimizden Mecidiyeköy'e dut yemeye ya da İstinye sırtlarında gezintiye çıktığımız zamanlar onu da birlikte götürüyorduk... Giderek mahalledeki gramofonlar çoğaldı. Hafız Burhan'ın Beşiktaş'ta Tramvay Caddesi'nde açtığı dükkândan alıyorduk yeni plakları... Münir Nurettin'in, Hafız Burhan'ın, Seyhan Hanım'ın bir yığın plağı... Günler, aylar, yıllar gelip geçti...

Babam, bir akşam eve gene elinde kocaman bir paketle geldi. Faytonla getirdiği paketi içeriye taşımasına ben yardım etmişim. İşte o pakette bulunan şey gramofonun papucunun dama atılmasına neden oldu. O şey, kocaman, beş lambalı bir salon radyosuydu! Birkaç yıl önce Beşiktaş'taki evimize elektrik donanımı yapılmış; duvarlara, tavanlara içinde elektrik kabloları bulunan, madensi, parmak kalınlığında borular döşenmiş; çini-porselen elektrik düğmeleri konulmuştu. O zamanlar kente radyo geleli birkaç yılı geçmiş, "İstanbul Radyosu" Büyük Postane'deki bir odada yayınlarına başlamıştı... Babamın getirdiği radyo, uzun süre evimizde herkesin sevgilisi, konusu, uğraşı oldu... Oldu ya, gene de borulu gramofon için taş plaklar almayı sürdürdük... Bir gün geldi ki gra-

mofon gibi radyoya da alıştı herkes; gramofon gibi onun da olağanüstülüğü ortadan kalktı...

Yıllar geçti... İkinci Dünya Savaşı biteli epey olmuştu. Borulu gramofon tavan arasına, işe yaramaz eşyaların yanına kaldırılmış, gramofonun yerini radyoya bağlı olarak çalışan otomatik pikap; 78 devirli taş plakların yerini 45'lik, 33'lük devirlerle çalışan plastik plaklar almıştı.

Ders çalıştığım bir akşam, babam yine koltuğunda bir kutuyla geldi eve. Benden başka hiç kimse yoktu evde.

Babam, "Bizimkilere, tam bir sürpriz olacak," dedi. "Eve bir ses makinesi getirdim!"

Teyplere o zamanlar ses makinesi deniliyordu.

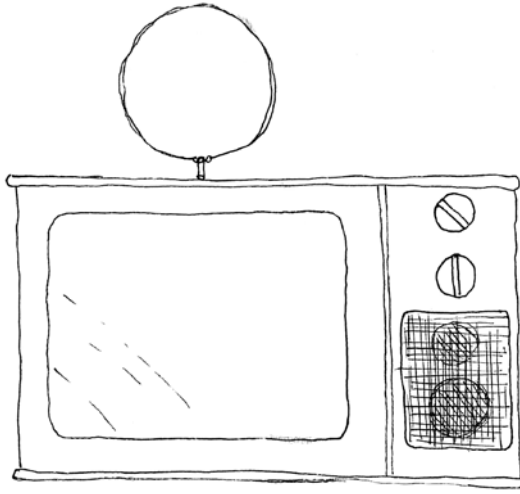
Bizimkiler, ses makinesinin marifetlerini görünce hayretten hayrete düştüler... Kendi sesini işitmek herkesin çok hoşuna gitmişti... Ah, o sonradan gelişe gelişe şeritli teyplere, kasetli teyplere varan aşamalara ulaşan, o telli ses makinesi!.. Babamı

yine mahallede günün adamı yapıvermişti... Borulu gramofon gibi...

Dedemle babaannem de sağ olsalardı, kimbilir ne derlerdi?

Babam, İstanbul'da Teknik Üniversite'nin ilk televizyon yayını yapmaya başladığı ve daha hiç kimsenin televizyona "TV" ya da "TİVİ" deme-

diği yıllarda öldü... Annem öldüğünde de İstanbul'da pek ahşap ev kalmamış, hemen herkes apartman dairelerinde ya da gecekondularda oturur olmuşlardı.

Bilmem ki neden hatırladım bütün bunları?

Çok uzun bir süre geçti borulu gramfonların üstünden... Onların hepsi emekli oldu, eski eser oldu ya da öldü!.. Belki de şu yüzden hatırladım: Şu anda iki oğlum odalarındaki müzik setinin 100 vatlık kolonlarında İngilizce bir şarkıyı bangır bangır çalıp dinledikleri için... Ya da karşımdaki renkli, uzaktan kumandalı televizyondan... Nerede borulu gramfon, nerede uzaktan kumandalı renkli televizyon!

Artık yaşlandım belki...

Artık o borulu gramfonun, o taş plakların nerede olduğunu, ne olduğunu hatırlamıyorum...

Peki, bütün bunları niye hatırladım?

O, kocaman borulu gramfonu bir türlü unuta-

madığım için mi?

Kimbilir...

Belki...

Zurna Çalan Kuş

Günlerden bir gün, kuşun biri, bir gül ağacına konduğu sırada ayağına bir diken battı. Kuş, gagasıyla dikenini çıkarttıktan sonra götürüp bir yaşlı kadına vererek, "Bu dikenini iyi sakla, sonra gelir alırım!" dedi.

Gene kırlarda, ovalarda, dağlarda, bayırlarda uçmaya gitti kuş...

Yaşlı kadın ekmek pişirmek için fırını yakmak istedi. Fırın, bir türlü yanmayınca içine kurşun kendine verdiği dikenini attı, fırını yakıp ekmek pişirdi. Az sonra kuş gelip dikenini isteyince yaşlı kadın, "Ah kuşçağızım," dedi, "Ben senin dikeninle fırını yakıp ekmek pişirdim!"

Kuş, tutturdu: "Ya dikenini, ya ekmeği!"

Ekmeği alıp doğruca başka bir yaşlı kadına giderek, “Bu ekmeği iyi sakla, sonra gelir alırım!” deyip uzaklaştı.

Yaşlı kadın, ekmeği köpeğine yedirdi, zavallı hayvanın karnı aç diye... Az sonra kuş gelip durumu öğrenince, “Ya ekmeği, ya köpeği!” dedi.

Köpeği alıp başka bir yaşlı kadına gitti, “Bu köpeği iyi sakla, sonra gelip alırım,” dedi.

Yaşlı kadın, köpeği ahıra bağladı. Ahırda koca bir dana vardı, boynuzlarıyla köpeği süsüp öldürdü. Az sonra kuş gelip köpeğin öldüğünü öğrenince, “Ya köpeği, ya danayı!” dedi ve danayı alıp götürdü.

Danayı bir düğün evine bıraktıktan sonra yine kırlara uçmaya gitti.

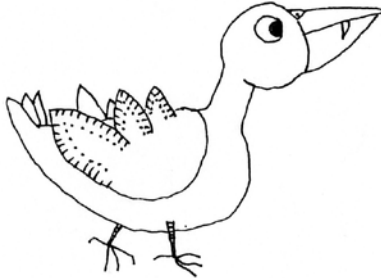
Düğün sahibi danayı kesip pişirerek konuklarına yedirdi. Az sonra kuş çıkıp gelince bu kez de, “Ya danayı, ya gelini!” diye tutturdu.

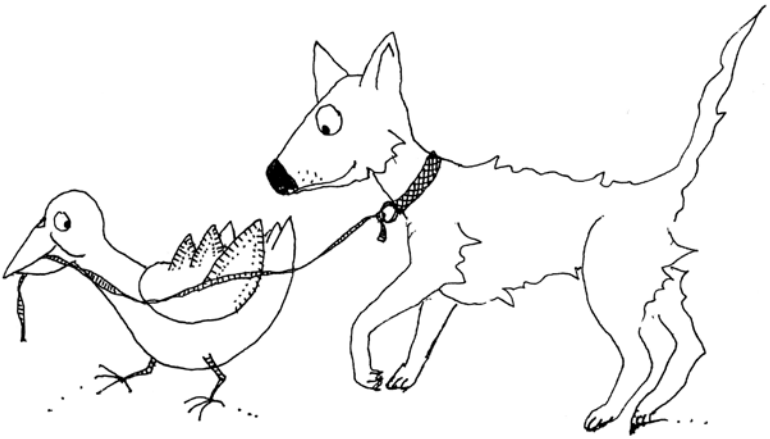
Sonunda, gelini alarak yollara düştü.

Derken, giderken yolda bir davulcuya rastladı.

Davulcu, “Gelini ver, davulu al!” dedi.

Kuş, gelini verdi, davulu aldı, düştü yollara...

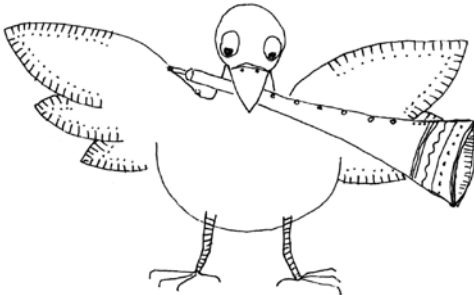

Derken, giderken karşısına çıkan bir zurnacı,
“Davulu ver, zurnayı al!” dedi.

Kuş, davulu verip zurnayı aldı... Hemen bir ağa-
cın tepesine konarak başladı zurna çalıp türkü söy-
lemeye:

“Dikeni verdim, ekmeği aldım!.. Düt dürü düü!
Ekmeği verdim, köpeği aldım!.. Düt dürü düüü! Kö-
peği verdim, danayı aldım!.. Düt dürü düüü! Danayı
verdim, gelini aldım!.. Düt dürü düüü! Gelini verdim,
davulu aldım!.. Düt dürü düü! Gelini verdim, davulu

aldım!.. Düt dürü düüü! Davulu verdim, zurnayı aldım!.. Düt dürü düüü! Düt dürü düü!..”

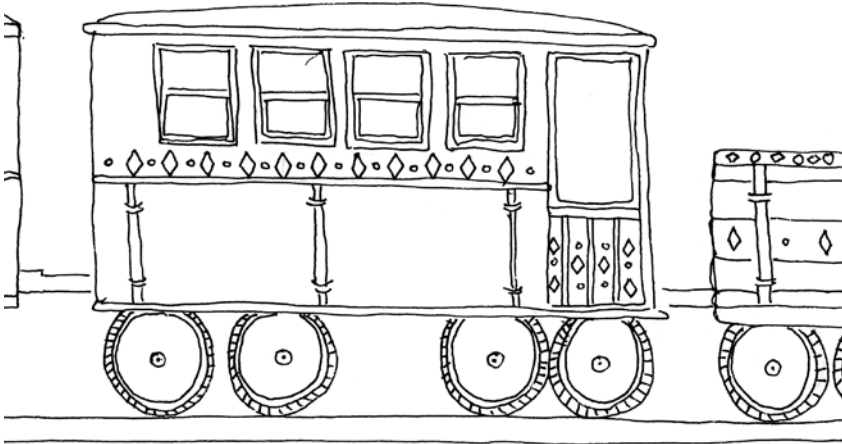
Kuş, o gün bugündür, “Düt, dürü, düüü!” diye zurnasını çalıp durur, çevreden geçenler, haksız yere elde ettiği değerli şeylerden sonra, elinde değersiz bir zurnadan başka bir şey kalmayan bu akılsız kuşla alay edip dururlar... Bu kuş gibi davranan akılsız insanlara da kuş beyinli derler...

Oyuncak

Kızımın ilk torunumun evden çıkmasını bekliyorum. Pencereden dışarıya bakıyorum, onlar gözden kaybolana kadar... Sonra hemen torunlarımın odasına giriyorum, dolabı açıyorum... En sevdiğim, elektrikli tren... Özene bezene rayları yerleştiriyorum; lokomotif, vagonları koyuyorum rayların üstüne, basıyorum düğmeye... Sahici lokomotifler gibi... Çuf çuf çuf!.. Uzanıyorum yere, trenin gidişini, istasyonda duruşunu, sonra yeniden hareket edişini, arada bir lokomotiften "Düüüt!" diye düdük sesi çıkmasını seyretmek o kadar hoş oluyor ki... Çuf çuf çuf!.. Bayılıyorum torunlarımın oyuncak treniyle oynamaya. Yetmiş yaşını çoktan geçmiş birinin, oyuncaklarla böyle oynaması garip gelebilir çoğu kişiye... Belki de gerçekten öyle... Oyuncaklarla oynamak aslında çocukların hakkı... Ama ne yapabilirim? Bu yaşta olma-

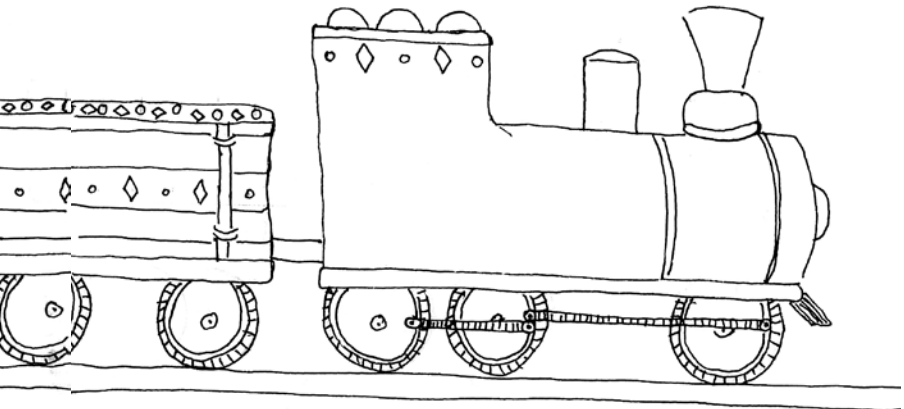
ma rağmen ben de seviyorum oyuncaklarla oynamayı!.. Trenden sonra taşbebeği alıyorum... Anahtarını kurup yere koyuyorum. Tıpkı canlıymış gibi yürüyor bana doğru, tıptış tıptış... Masmavi gözleri, sapsarı saçları var. Yatağına yatınca gözleri kapanıyor... Karnına basınca, "Mama!" diyor, canlı gibi... Elbisesi de öyle hoş ki... Başında fiyonklu, bembeyaz bir de kurdelesi var... Sonra helikopteri çalıştırıyorum... Yüksekten bir bırakıyorum aşağı, hoop!.. Sahici helikopter gibi ses çıkartıyor, pervanesini döndüre döndüre yere iniyor süzülerek...

Hep kızımın iki torunumun evden çıkmalarını gözlüyorum oyuncaklarla oynamak için... Bayağı seviyorum onlar evden ayrılınca... Kızımın, torunlarının yanında oynamaya doğrusunu utaniyorum. Onların evden çıkmalarını bekliyorum, dört gözle bekliyorum...

Arada bir dışarıya bakıyorum, kızımınla torunlarım geliyorlar mı diye... Bir keresinde öylesine dalmıştım ki elektrikli trenle oynarken gelişlerini fark etmemiştim... Kızım, beni yere yatmış, trenle oynarken görünce, "Ne o baba, çocukluğa mı özendin?" diye takılmıştı.

Utancımın kıpırmızı olmuştu. O günden sonra çok dikkat ediyordum, bir daha suçüstü yakalanmamaya... Bu yüzden sık sık dışarıya bakıyorum, gelen var mı diye... Gelen filan yoksa, treni çalıştırıyorum, bebeği yürütüyorum, helikopteri uçuruyorum... Leğene su doldurup oyuncak deniz motorunu yüzdürüyorum pat pat pat!.. Yani, öyle bir güzel oynuyorum ki işte o kadar olur!.. Çocuklar gibi... Her şeyi unutuyorum. Dizlerimdeki o acımasız romatizma ağrılarını bile... Her şeyi unutuyorum oyuncaklar

arasında... Biliyorum, benim yaşımda biri için aykırı bir iş, böyle çocuklar gibi oyuncaklarla oynamak... Ama ne yapayım, elimde değil!.. Bir yanım çocuk kalmış!.. Çocukluğum ise çok çok uzaklarda kaldı... Kaybettiğim gitti onu... Elektrikli trenlerim, konuşan, yürüyen bebeklerim filan olmadan. Oyuncaklarım olmadan kaybettim çocukluğumu...

Benim, çocukluğumda hiç oyuncağım olmamıştı! İşte bu yüzden efendim, işte bu yüzden... Onlar evden ayrılınca hemen oyuncakların bulunduğu dolabı açıyorum. Oyuncakları ortaya çıkartıyorum... Oynuyorum... Oynuyorum...

Benim, çocukluğumda hiç oyuncağım olmamıştı! Yani böylesine oyuncaklar; elektrikli tren, yürüyüp konuşan taşbebek, helikopter gibi... Oynardım tabii çocukken... Ne mi oynardım, neyle mi oynardım? Böyle şeyler yoktu benim çocukluğumda... Savaşıyorduk düşmanlarla... Aşık oynardım... Hani şu koyunların bacaklarından çıkan kemik var ya işte onunla. Aşığı, kırmızı çıkmaz boya ile boyardım... Aşığın şişkin yanına "tok", içeri göçük yanına "aç", bir fasulye kesitini andıran yanına "bey", düzce olan yanına "eşek" derdik. Elimize alıp havada döndüre döndüre yere atardık aşıkları. Uсталık, "bey" yanı üste gelecek biçimde aşığı yere oturtmaktaydı... Sonra, tahtadan kılıçlar, söğüt dalından atlar yapıp askercilik oynardık... Şarkılar söyleyerek, "Girit bi-

zim canımız, feda olsun kanımız!" diyerek... Birdirbir oynardık, beştaş oynardık, köşe kapmaca oynardık, uzuneşek oynardık... Ama torunlarım gibi böylesine çuf çuf diye işleyen elektrikli trenim, yatınca gözlerini kapatan taşbebeğim, helikopterim, leğende pat pat diye yüzen deniz motorum yoktu... Kendi oyuncağımızı kendimiz yapardık!.. Eşek hıyarları vardır... Onlara kibrit çöpleri batırıp ayak, burun, kulak, boynuz takardık. Takardık da sözde inek yapardık... Komşumuzun oğlunun kurşun askerleri vardı... Onlarla da oynardık... Nişan alan, yürüyen selam duran kurşun askerler... Torunlarımın da var böyle askerleri... Ama kurşun asker değil... Plastikten yapılmış!.. Onlarla oynamasını sevmiyorum!..

Anlamıyorum, niçin o güzelim kurşun askerleri şimdi plastik asker yaptılar?.. Hiç, hiç anlamıyorum...

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

Erdoğan Tokmakçiođlu

ZURNA ÇALAN
KUŞ

Renkli bir kitap, etkileyici bir anlatım

Çocuk edebiyatının sevilen yazarlarından Erdoğan Tokmakçiođlu'nun bu kitabında, siz çocuklarımızı 10 güzel öykü bekliyor. Duru bir Türkçeyle, bazen tozlu hatıralara, bazen özlenen çocukluğa, bazen de hayvan dostlarımızın sevimli yaşamlarına tanık oluyoruz. Kitabı okurken belki biraz hüzünleneceksiniz, ama dudağınızın kenarındaki tebessüm de sizi hiç terk etmeyecek.